

Elli, T. (2026). Yabancılar türkçe öğretiminde kültür aktarımı unsuru olarak Türk masallarının kullanılması.
Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, 9(3), 495-514.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI UNSURU OLARAK TÜRK MASALLARININ KULLANILMASI*

Tuğba ELLİ **

Öz: Bu çalışmada, Türk masallarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem dil becerilerinin geliştirilmesi hem de kültürel unsurların aktarımında etkili bir araç olarak kullanılabileceği incelenmiştir. Türk kültürünün sözlü anlatı geleneğinin önemli bir parçası olan masalların, dilsel ve kültürel içerikleri bakımından öğretim sürecine çok yönlü katkılar sunduğu değerlendirilmiştir. Çalışmada özellikle A2 ve B1 düzeyindeki öğrencilere uygun masallar ele alınmış; masalların dil bilgisi öğretimi, söz varlığının geliştirilmesi, okuma-anlama ve iletişim becerilerinin desteklenmesi üzerindeki etkileri örnekler üzerinden değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, masalların öğrencilerin dil gelişimini desteklerken aynı zamanda kültürel farkındalık kazandıran işlevsel bir öğretim materyali olduğunu göstermektedir. Ayrıca, geleneksel yöntemlerin dil bilgisi ve okuma-yazma becerilerinde etkili olduğu; ancak iletişimsel beceriler açısından sınırlı kaldığı, buna karşılık öğreneni merkeze alan çağdaş yaklaşımların daha anlamlı ve iletişim temelli bir öğrenme ortamı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, masalların sadeleştirilerek öğretim programlarına sistemli biçimde dâhil edilmesinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türk Masalları, Kültür Aktarımı, Metin Kullanımı.

THE USE OF TURKISH FAIRY TALES AS AN ELEMENT OF CULTURAL TRANSMISSION IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Abstract: This study examines the potential of Turkish fairy tales as an effective tool in teaching Turkish as a foreign language, both for developing language skills and for transmitting cultural elements. Fairy tales, an important part of the oral narrative tradition of Turkish culture, are considered to offer multifaceted contributions to the teaching process in terms of their linguistic and cultural content. The study specifically focuses on fairy tales suitable for A2 and B1 level learners; their effects on grammar instruction, vocabulary development, reading comprehension, and communication skills are evaluated through examples.

The findings demonstrate that fairy tales are a functional teaching material that supports learners' language development while simultaneously fostering cultural awareness. Furthermore, it was concluded that while traditional methods are effective in grammar and reading/writing skills, they are limited in terms of communicative skills. In contrast, contemporary, learner-centered approaches offer a more meaningful and communication-based learning environment. Therefore, it is believed that the systematic inclusion of simplified versions of fairy tales into curricula will positively contribute to the teaching of Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Foreign Language, Turkish Fairy Tales, Instructional Materials.

* Bu çalışma, yazarın "Türk Masallarının Yabancılar Türkçe Öğretiminde ve Kültürel Unsurların Aktarımında Araç Olarak Kullanılması" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

**Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, SBE, Avrasya Araştırmaları, ABD Doktora Öğrencisi, tugba-elli@hotmail.com

 ORCID: 0000-0001-5829-8741

Dil bir milletin yegâne varlığı, kimliğidir. Dil bir toplumun geçmişiyile geleceği arasında bir köprüdür. Dil bir toplumun ortak kültürel değerlerini içinde bulunduran hazinedir. Bir toplumun hatıralarını, menfaatlerini, ahlakını milliyet unsurlarını taşımaktadır (Elli, 2022, s. 62).

Yabancı dil öğretimi, yalnızca dilbilgisel yapıların aktarılmasını değil, aynı zamanda hedef dilin ait olduğu kültürel yapının da öğrenilmesini gerektiren çok boyutlu bir süreçtir. Dil, bir toplumun dünya görüşünü, değerlerini ve yaşam biçimini yansıtan en önemli araçlardan biridir. Bu nedenle bir dili öğrenmek, o dilin kültürel arka planını anlamadan tam anlamıyla mümkün değildir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de dil ve kültürün birbirinden bağımsız ele alınması mümkün değildir. Öğrencilerin hedef dilde anlamlı ve doğal iletişim kurabilmeleri, dilsel yapıların yanı sıra kültürel bağlamı da kavramalarına bağlıdır. Bu nedenle öğretim sürecinde kullanılan materyallerin, kültürel içerik bakımından zengin ve öğrenici düzeyine uygun olması önem taşımaktadır.

Bu noktada yazınsal metinler, dil öğretiminde işlevsel bir araç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle masallar hem anlatım özellikleri hem de içerdiği kültürel unsurlar bakımından dikkat çekici bir metin türüdür. Masallar; toplumların değerlerini, inançlarını ve yaşam biçimlerini simgesel bir anlatım içerisinde sunarken, aynı zamanda dilin doğal kullanım örneklerini de yansıtmaktadır. Evrensel temalarla kurgulanmış olmaları, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin bu metinlerle bağ kurmasını kolaylaştırmaktadır.

Türk masalları, sözlü kültürün önemli bir parçası olarak hem dilsel hem de kültürel unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Masallar; toplumsal değerleri, gelenekleri, inançları ve kültürel kodları doğal bir anlatım içerisinde sunarak öğrencilere zengin bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Ayrıca masalların sade ve akıcı anlatımı, kalıplaşmış ifadeler içermesi ve evrensel temalara sahip olması, onları yabancı dil öğretiminde kullanılabilir bir metin türü hâline getirmektedir.

Bu çalışmada Türk masallarının yabancılara Türkçe öğretiminde bir araç olarak kullanılabilirliği incelenmiş; masalların dil becerilerinin geliştirilmesine ve kültürel unsurların aktarımına katkısı değerlendirilmiştir. Türk kültürüne ait değerlerin, inanç unsurlarının, geçiş dönemi ritüellerinin ve toplumsal ilişkilerin sistematik biçimde sınıflandırılması; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek kültür temelli materyallerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Araştırma kapsamında seçilen masal metinlerinde yer alan kültürel unsurlar belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada toplumsal değerler, gelenek ve görenekler, inanç unsurları, aile yapısı, günlük yaşam öğeleri, dilsel kalıp ifadeler, halk inanışları ve Türk kültürüne özgü sembolik unsurlar dikkate alınmıştır. Böylece masalların yalnızca dil öğretiminde değil, aynı zamanda kültürel farkındalık kazandırma sürecinde de işlevsel bir materyal olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda Türk masallarının; okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı, aynı zamanda öğrencilerin Türk kültürünü tanımalarına yardımcı olduğu değerlendirilmiştir. Özellikle kültürel içerik bakımından zengin masal metinlerinin, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem dilsel hem de kültürel öğrenmeyi destekleyen önemli araçlardan biri olduğu düşünülmektedir.

1. Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği esas alınarak hazırlanmıştır. Veri kaynağını masallar oluşturmaktadır. Metinler; söz varlığı, kültürel öğeler, dilbilgisel yapılar ve CEFR düzey uygunluğu açısından içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımının tercih edilmesinin temel nedeni, Türk masallarının yabancılara Türkçe öğretimindeki dilsel ve kültürel işlevlerini çok yönlü biçimde ortaya koyabilmektir. Nitel araştırmalar, bireylerin ve toplumların kültürel değerlerini doğal bağlamı

içerisinde incelemeye imkân sağlayarak özellikle dil, kültür ve değer aktarımı gibi iç içe geçmiş alanların derinlemesine değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada, masalların yalnızca birer edebî ürün değil; aynı zamanda kültürel belleği, toplumsal değerleri ve dilin kullanım özelliklerini yansıtan önemli öğretim araçları olduğu düşüncesinden hareket edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada, Türk kültürünü yansıtan masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanım durumu kültürel ve dilsel boyutlarıyla incelenmiştir. Araştırmada masallar yalnızca birer edebî ürün olarak değil; kültürel hafızayı taşıyan, toplumsal değerleri aktaran ve dil öğretim sürecine katkı sağlayan öğretim materyalleri olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın temel veri toplama yöntemi olan doküman incelemesi; yazılı, görsel ve kültürel kaynakların sistematik biçimde incelenmesini içeren bir yöntemdir. Bu yöntem sayesinde geçmişten günümüze aktarılan kültürel unsurların metinler aracılığıyla çözümlenmesi mümkün hâle gelmektedir. Çalışma kapsamında Anadolu sahasına ait Türk masalları incelenmiş; masallarda yer alan kültürel unsurlar, dilsel yapılar ve öğretimsel özellikler ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Masalların seçiminde Türk kültürünü temsil etme gücü temel ölçüt olarak kabul edilmiş; geleneksel yaşam biçimini, toplumsal değerleri, inanç unsurlarını ve halk kültürünü yansıtan örneklerle öncelik verilmiştir. Bunun yanı sıra masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek dilsel özellikler taşımasına dikkat edilmiştir.

Araştırma sürecinde 10 farklı masal kitabı taranmış ve incelenmiştir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, kültür aktarımı ve masal incelemeleri üzerine hazırlanmış lisansüstü tezler ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Bu kaynaklar arasından araştırmanın amacıyla örtüşen metinler seçilmiş ve incelemeye alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 14 masal ayrıntılı çözümlemeye tabi tutulmuştur. Bu masallar kültürel unsurlar bakımından sınıflandırılmış; aile yapısı, misafirperverlik, yardımlaşma, kahramanlık, dayanışma, gelenek-görenek, inanç sistemi gibi kültürel kategoriler altında değerlendirilmiştir. Böylece Türk toplumunun kültürel birikiminin masallara nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla farklı kaynaklardan elde edilen veriler karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. İncelenen masallar, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında daha önce yapılmış çalışmalarla karşılaştırılmış; benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Özellikle önceki araştırmalarda masalların çoğunlukla kültür aktarımı açısından ele alındığı görülürken, bu çalışmada masalların dil seviyelerine göre sınıflandırılması ve temel dil becerileriyle ilişkilendirilmesi bakımından daha kapsamlı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bunun yanında kültürel unsurların yalnızca metin içeriğinde değil, dilsel yapıların kullanımında da etkili olduğu tespit edilmiştir. Örneğin atasözleri, deyimler, hitap biçimleri ve geleneksel anlatım kalıplarının kültürel aktarımı güçlendiren önemli unsurlar olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak araştırma kapsamında incelenen Türk masallarının hem kültürel değerlerin aktarımında hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir öğretim aracı olduğu ortaya konulmuştur.

2. Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Dil, yalnızca iletişim kurmayı sağlayan bir araç değil; aynı zamanda bir toplumun kültürel hafızasını, yaşam biçimini ve değerler sistemini taşıyan temel unsurlardan biridir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel aktarım, dil öğretiminin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sözlü kültür ürünleri arasında yer alan masallar; toplumun geleneklerini, inançlarını, kişiler arası ilişkilerini ve gündelik yaşam pratiklerini doğal bir bağlam içerisinde sunarak kültürel aktarımda önemli bir aracılık görevi üstlenmektedir.

Bunun yanında masallar, içerdiği atasözleri, deyimler, hitap kalıpları ve kültürel semboller aracılığıyla öğrencilerin hedef dili yalnızca dilbilgisel açıdan değil, sosyokültürel boyutuyla da öğrenmelerine katkı sağlamaktadır.

Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında yayımlanan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda, yabancı dil öğretiminin yalnızca dilbilgisel yeterlilik kazandırmakla sınırlı olmadığı; aynı zamanda hedef dile ait sosyokültürel unsurların da öğrencilere aktarılması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü bir dili etkili biçimde kullanabilmek, o dilin ait olduğu toplumun yaşam biçimini, değerlerini, geleneklerini ve iletişim alışkanlıklarını tanımayı da gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda çerçeve programda, dil öğretiminde dikkate alınması gereken sosyokültürel bilgi alanları çeşitli başlıklar altında ele alınmıştır:

1. Günlük yaşam (Yiyecek, içecek, yemek zamanları, sofrada adabı, Resmî tatiller, çalışma zamanları, Boş zaman etkinlikleri, hobiler, okuma alışkanlıkları, yaygın sporlar.)
2. Yaşam koşulları (Yaşam standartları, ev koşulları, sosyoekonomik durum)
3. Kişiler arası ilişkiler (Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler, Kadın – erkek ilişkileri, Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler, Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler)
4. Değerler, inançlar ve davranışlar (Sosyal sınıf, çalışma toplulukları, gelir düzeyi, gelenekler, sanat, müzik vb.)
5. Beden dili
6. Sosyal gelenekler (Dakiklik, hediyeler, elbiseler, yasaklar, kurallar)
7. Âdet olmuş davranışlar (Dinî kurallara dayalı davranışlar, doğum, evlilik gelenekleri, festivaller, törenler, kutlamalar, danslar vb.) (CEFR, 2001, s. 102-103).

Bu çalışma kapsamında incelenen veriler, Türk masallarının kültürel unsurların aktarımında son derece zengin ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Öncelikle masalların, bir toplumun değerler sistemini yansıtan önemli araçlar olduğu tespit edilmiştir. İncelenen metinlerde; doğruluk, dürüstlük, yardımlaşma, sabır, merhamet, büyüklere saygı, kader inancı ve tevekkül gibi temel değerlerin sıkça işlendiği görülmektedir. Bu durum, masalların yalnızca eğlence aracı değil, aynı zamanda ahlaki eğitim işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Masallarda yer alan padişah, vezir, derviş, köylü, keloğlan, yaşlı bilge kadın gibi karakterlerin Türk kültürel hafızasında önemli yere sahip olduğu; bu karakterlerin öğrencilere yalnızca dilsel değil aynı zamanda kültürel çağrışımlar sunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında düğün, sofraya birlikte oturma, misafir ağırlama, nasihat verme ve imece anlayışı gibi kültürel pratiklerin masal olay örgüsü içerisinde doğal bağlamda yer aldığı görülmüştür.

Metinler, yabancı dil öğretiminde yalnızca bir okuma aracı değil; aynı zamanda dilbilgisi öğretimi, kelime hazinesi geliştirme, yazma becerisi kazandırma ve kültür aktarımı gibi çok yönlü işlevlere sahiptir. Bu nedenle metin seçimi yapılırken öğrencinin dil düzeyi, ilgi alanları ve kültürel arka planı dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde metin ile okur arasında sağlıklı bir iletişim kurulamaz ve öğrenme süreci sekteye uğrar. Özellikle farklı kültürlerden gelen öğrencilerin, metinleri anlamlandırabilmesi için metinlerin hem dilsel hem de kültürel açıdan erişilebilir olması gerekmektedir.

Ana dili eğitimi ile yabancı dil öğretimi arasında metin kullanımı bakımından önemli farklar bulunmaktadır. Ana dili eğitiminde öğrencilerin dilsel yeterlilikleri belirli bir seviyede kabul edilirken, yabancı dil öğrenen bireylerde bu yeterlilik aşamalı olarak gelişmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kullanılan metinlerin daha kontrollü, sadeleştirilmiş ve öğretim amaçlarına uygun şekilde düzenlenmiş olması gerekir.

Dil öğretimi açısından değerlendirildiğinde, masalların özellikle zaman ekleri, fiil çekimleri ve kelime türleri gibi dilbilgisel yapıların öğretiminde işlevsel örnekler sunduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra masallarda yer alan deyim ve atasözlerinin, öğrencilerin söz varlığını geliştirdiği ve dilin doğal kullanımını kavramalarına katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Masalların betimleyici anlatım özellikleri ve yer yer karmaşık cümle yapıları içermesi, masalların özellikle A2 ve B1 düzeyindeki öğrenciler için uygun olduğunu göstermektedir. Ancak metinlerin doğrudan kullanımı yerine sadeleştirilerek sunulmasının öğrenme sürecini daha etkili hâle getirdiği görülmüştür.

Yabancı dil öğretiminde okuma metinleri, dil becerilerinin geliştirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Okuma metinleri sadece okuma becerisine değil, aynı zamanda dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin de gelişmesine katkı sağlar. Ancak, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan özgün metinler genellikle ileri düzey öğrenciler için uygundur. Temel ve orta düzeydeki öğrenciler için hazırlanan materyallerde özgün metinlerin doğrudan kullanılması, hedeflenen başarıyı sağlamayabilir. Bu nedenle, dil öğretiminde seviyeye uygun metin uyarlama, kritik bir önem taşımaktadır (Yaşar, 2025, s. 451).

Sadece Türkiye için değil, Türkçeyi öğrenme aşamasında olanlar için de Türk kültürü merak edilmektedir. Tekdüze bir dil bilgisi ve kelime öğretimi, dili bağlam içinde tutmaya yetmemektedir. Dolayısıyla dil ile birlikte hedef kültürün de tanıtılması gerekmektedir. Ancak bu sayede öğrenilen dilsel unsurlar tam anlamıyla anlam kazanabilecektir (Sekitmen, 2023, s. 28).

Dil öğretiminde seçilen metinler, hem öğrencilere dil öğrenimini kolaylaştırması ve muhatap olduğu dili sevdirmesi hem de öğrendiği dilin kültürünü tanıtması açısından son derece önemlidir. Edebiyat, kültür aktarımında önemli bir araç vazifesi görmektedir. Edebî metinler bireylerin duygu ve düşünce dünyasının gelişimine katkı sağladığı gibi kültürel değerlerin öğretilmesinde de etkilidir. Söz konusu edebî metinler arasında kültürel değerlerimizi yansıtan efsaneler, destanlar, masallar gibi Türk halk edebiyatı ürünleri önemli bir yer tutmaktadır (Arslan, 2025, s. 15).

Ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de dil öğrenenlerin doğru iletişim kurabilmeleri için kelime bilgisine ihtiyaçları vardır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kelime bilgisi yani kelimelerin öğretimi çok önemlidir. Kelime bilgisi iletişimsel yeterliğin temelidir. Öğrenci kelime bilgisi olmaması halinde okuduğunu anlayamayacak, iletişim kurduğu insanların sözlerini anlamlandıramayacaktır (Bulut, 2021, s. 206).

Birey dünyayı sözcüklerle kodlar, kodladığı sözcüklerle de düşüncelerini geliştirir ve böylece kendi dilinin dünyaya bakış açısıyla kavram ağırları oluşturur. Daha sonra öğrendiği her olgu bu kavram ağırları üzerine örülür. İster somut ister soyut olsun dünyadaki olguların birey için bir şeyler ifade etmesi bu olguyu belirten kavram ve ses imgelerinin bir kâğıdın iki yüzü gibi bütünleşip göstergeler oluşturmasıyla olanaklıdır. Dil dizgesinin, düşüncenin anlatım biçimi olduğu için tinsel bir eylem ve organik seslerden oluşan bir bütünce olarak iki yönü içinde barındırdığı söylenebilir (Dilidüzgün, 2017, s. 111).

Yabancı dil öğretiminde farklı metin türlerine yer verilmesi, öğrencinin dil becerilerinin dengeli bir şekilde gelişmesine katkı sağlar. Şiir, hikâye ve roman gibi edebî metinler; dilin estetik yönünü ortaya koyarken aynı zamanda kültürel unsurları da yansıtır. Ancak bu tür metinlerin seçimi yapılırken evrensellik, anlaşılabilirlik ve seviyeye uygunluk gibi kriterler göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle B1 düzeyinden itibaren edebî metinlerin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi; daha alt seviyelerde ise kısa, sade ve gündelik hayata yakın metinlerin tercih edilmesi gerektiği görülmektedir.

Edebî ürünlerin sahip olduğu dil, kurgu biçimi ve metnin arka planındaki kültürel unsurlar, yabancı dil öğrenenlerin zihinsel dünyasının ve dil bilgisi yapılarının zihinsel şemasının oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde farklı edebî ürünlerden faydalanmak, yabancı dil öğrencilerinin hedef dilin yapılarını öğrenmesi açısından önem taşımaktadır. Edebî ürünlerde kurgulanan olay ve durum, o toplumun algısını, dünyasını ve hayata bakış açısını yansıtmaktadır. Bu da edebî ürünlerde yer alan her kelimenin farklı bir anlama bürünmesini sağlamaktadır (Akkaya ve Doyumağaç, 2019, s. 371).

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir bireyin hedef dilde yazınsal bir metni anlaması ve ondan estetik bir zevk alması da oldukça önemlidir. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek anlatı metinleri evrensel nitelikte olmalıdır. Metnin konusunun ve içeriğinin hedef kitlenin profiline uygun olması; sanatlı söyleyişleri barındırmaması, ağız özellikleri taşıyamaması, aşamalılık ilkesini taşıyan bir yapıda olması ve anlaşılır girdi barındırması metin seçiminde dikkat edilmesi gereken etkenlerdir. Metinler; içerik olarak ilgi çekici olmalı, okuma stratejilerini desteklemeli, metnin dil seviyesi hedef dil öğrencisinin dil seviyesinin biraz üzerinde olmalı, tercihen özgün metin olmalı, metnin uzunluğu özellikle başlangıç ve temel seviyedeki öğrenci için haddinden fazla olmamalı, kullanılan yazılı metin aynı zamanda farklı sınıf içi etkinliklerde kullanılabilecek özellikte olmalıdır (Göktaş, 2023, s. 245).

Metni oluşturan dilsel özellikler, okuyucunun metinde aktarılan bilgiyi işleme ve anlamlandırma sürecinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bilinmeyen sözcük sayısının fazla olması, soyut sözcüklerin kullanımı, sözcüğün çok seslemliliği olması, tümceler uzun olması gibi değişkenler bir metnin okunmasını zorlaştırmaktadır (Özmen, 2019, s. 55).

Edebî metinlerin zihinsel ve dilsel becerilerin gelişimi, değer öğretimi, motivasyonun sağlanması, hayal gücü ve yaratıcılığın geliştirilmesi ve bireylerin sosyalleşmesinde etkileri büyüktür. Söz konusu açılardan kendini geliştirenler gerçek hayatta karşılaşacakları problemlerin üstesinden daha kolay gelirler. Edebî metinler insanlarda dil zevki, estetik bakış ve yaşama sevinci oluşturur. Bu nedenle dilsel ve kişisel becerilerin geliştirilmesi, pekiştirilmesi için dil öğretiminde edebî türlerin araç olarak kullanılması önemli olgulardandır (Ayhan ve Arslan, 2014, s. 543).

Türkçe öğretimi sadece bir dil öğretimi değil aynı zamanda Türk kültürü ve Türk milletinin bakış açısının da öğretimidir. Bu öğretimlerin hepsinin bir arada bulunduğu yegâne öğretim aracı da okuma metinleridir. Okuma metinleri, Türkçe öğretimini hayatın içine indirgeyen unsurdur. Metinler gerçek hayatla öğrenci arasındaki bağıdır. Okuma metinleri sayesinde Türkçe öğrenen öğrenci yaşamı ve dünyayı daha iyi tanır (Şimşek, 2011, s. 40).

Masal metinlerinin olay örgüsüne dayalı yapısı sayesinde öğrencilerin tahmin yürütme, olay sıralama ve yeniden anlatma etkinliklerine aktif biçimde katılabildiği görülmüştür. Bunun yanında masal sonunu tamamlama, karaktere mektup yazma ve olayları farklı bakış açısıyla yeniden kurgulama gibi yazma etkinliklerinin üretim becerilerini desteklediği tespit edilmiştir.

Türkçe öğretiminde, okuma ile ilgili davranış örüntülerinin kazandırılması, öğrencilerde öncelikle okuma alışkanlığının yerleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü bu öğretim aracı metinler ve kitaplardır. Bunun için öğretimde, öğrencilere okuma sevgisinin kazandırılması, onların okumaya güdülenmesi ve ilgilerinin geliştirilmesi gibi duyuşsal boyutlu amaçların yaşama geçirilmesi, öğretimin özel ve genel amaçlarının gerçekleştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır (Sever, 2004, s. 20).

Özgün metinler, dil öğretiminden çok iletişim amacıyla hazırlanan ve seçilen metinlerdir. Bu metinler, öğrencinin öğrendiği dili doğrudan kullanmasına ve dil becerilerini geliştirmesine olanak tanır. Günlük gazeteler, dergiler ve çeşitli yayınlarda karşılaşılabilecek, herhangi bir basitleştirme veya düzenleme işlemine tabi tutulmamış metinlerdir (Önal, 2025, s. 184).

Her metin türü, yalnızca bir içerik taşımaz; aynı zamanda kendine özgü bir dil dünyası kurar. Bu yüzden Türkçe öğretiminde dil yapılarını soyut kurallar halinde vermek yerine, onların doğal olarak kullanıldığı metinler üzerinden öğretmek çok daha anlamlıdır. Çünkü her metin, farklı bir bağlam ve kullanım alanı sunarak dili yaşayan bir yapı hâline getirir. Ders kitaplarında çeşitli metin türlerine yer verilmesi de bu çeşitliliği hissettirmek açısından önemlidir.

Dilin hem bireysel iletişimde hem de sosyal bir kurum olarak millet hayatının devam etmesinde en önemli etken olması, onun öğretimini de o kadar önemli konulardan biri haline getirmiştir. Bugün sosyal bilinci canlı tutarak varlığını devam ettirmeyi amaçlayan, bireyleri arasında sağlıklı iletişim kurulmasını, kültür değerlerinin, nesiller arasında kuvvetli bir bağ oluşturmasını isteyen her toplum diline ve dilinin öğretimine özen göstermektedir. Şüphesiz ki doğru olan da budur (Duman, 2013, s. 71).

Dil öğretiminde kültür unsurunun vazgeçilmez bir bileşen olduğu belirlenmiştir. Kültür odaklı yaklaşımların, öğrenenin hedef dili yalnızca dilsel açıdan değil, aynı zamanda sosyokültürel boyutlarıyla da kavramasına katkı sağladığı görülmektedir. Bu noktada, özellikle masallar, sade dil yapıları, tekrar eden kurgusal unsurları ve evrensel temaları sayesinde yabancı dil öğrenen bireylerin okuma becerilerini geliştirmede etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Masallar aracılığıyla öğrenciler hem dilsel örüntüleri daha kolay kavramakta hem de hedef dilin kültürel kodlarıyla tanışarak okuma sürecini daha anlamlı ve kalıcı hale getirebilmektedir.

Masalın bir ülkenin pek çok yöresinde benzer şekillerde ifade bulması, farklı ülkelerde benzer masal konularına rastlanması özellikle değer aktarımında yarar sağlar. Eski kültürlerden izler taşıyan masallar kültürün taşıyıcısı konumundadır. Çocuğun henüz daha okuma ve yazmayı öğrenmeden önce karşılaştığı ilk yazın türü masaldır. Masalın çocuğun ruhsal, dil, kültür ve kişilik gelişimindeki yeri hiç kuşkusuz ki çok büyüktür (Kaya, 2016, s. 31).

Masallar, sosyal ve kültürel hayatın bir tezahürüdür. Bu masallarda işlenen temalar, tipler ve motifler sözlü gelenekte kültürel değerlerle harmanlanarak millî nitelikleri gözler önüne sermektedir. Masallar, kültürel kodları barındırmaları bakımından son derece zengin bir tür olup toplumlar, oluşturdukları masallar aracılığıyla kültürel miraslarını ve millî kimliklerini korumakta, gelenek ve göreneklerini bir sonraki kuşaklara aktarmaktadır. Dolayısıyla her masal, ait olduğu toplumun kültürel kimliğini temsil etmektedir (Alan ve Arslan, 2025, s. 157).

Masallarda yer alan kültürel unsurlar tematik olarak değerlendirildiğinde, aile yapısı ve toplumsal ilişkilerin merkezi bir konumda olduğu belirlenmiştir. Özellikle evlilik, çocuk sahibi olma, aile bütünlüğü ve fedakârlık gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Çocuksuzluk motifinin olumsuz bir durum olarak sunulması ve çocuk sahibi olmanın mutluluğun temel şartı olarak görülmesi, Türk kültüründe soyun devamına verilen önemi açıkça yansıtmaktadır.

Bununla birlikte, masallarda dini ve manevi unsurların da yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Dua etme, Allah'a sığınma, Hızır, derviş ve pir gibi yardımcı figürlerin ortaya çıkması, bireyin zor durumlarda ilahi bir güce yöneldiğini ve çözüm aradığını göstermektedir. Bu durum, masalların dini inançlarla iç içe geçmiş bir kültürel yapıyı yansıttığını ortaya koymaktadır.

Masallarda sembolik unsurların kullanımı da dikkat çekicidir. Altın, elma, kuyu, kırk sayısı gibi motifler; güç, bereket, dönüşüm ve kutsallık gibi anlamlar taşımaktadır. Aynı şekilde hayvan figürleri ve olağanüstü varlıklar aracılığıyla toplumsal ilişkiler alegorik bir biçimde aktarılmaktadır. Bu semboller, kültürel kodların nesilden nesile aktarılmasını kolaylaştıran önemli araçlar olarak değerlendirilebilir.

Dil ve kültürün ayrılmaz bir bütün olduğu gerçeği, masalların işlevini daha da anlamlı kılmaktadır. Masallar aracılığıyla aktarılan toplumsal değerler, bireyin hem ahlaki gelişimini desteklemekte hem de toplumun ortak bilinç yapısını şekillendirmektedir. Özellikle destan geleneğinden beslenen masallar, kuşaktan kuşağa aktarılan değerler sistemi sayesinde bireylere “model kişilik” sunmaktadır. Bu model kişilik; merhamet, yardımseverlik, adalet, sabır ve saygı gibi temel değerler etrafında şekillenmektedir.

İnsan hayatının “geçiş dönemi” olarak adlandırılan üç önemli aşaması vardır: doğum, düğün ve ölüm. Toplumlar, bu geçiş dönemlerine önem vermekte ve her toplum inanç

sistemleri çerçevesince çeşitli pratikler uygulamaktadırlar. Bu pratikler, geçiş dönemindeki kişiyi kutlamak, korumak, bu dönemleri duyurmak gibi çeşitli fonksiyonlara yönelik olarak uygulanmaktadır. Geçiş dönemi ritüelleri, kültürün muhafazasında ve geleneklerin devamlılığında da önemli bir fonksiyona sahiptir (Türker ve Gündoğdu, 2016, s. 141).

Masallar yalnızca bireysel ahlaki değerleri aktaran anlatılar değil, aynı zamanda toplumun geleneklerini, inançlarını ve kültürel hafızasını kuşaktan kuşağa taşıyan önemli sözlü kültür ürünleri olarak değerlendirilmektedir. Doğum, evlilik ve ölüm gibi geçiş dönemlerine ilişkin uygulamalar; aile yapısı, toplumsal dayanışma, ekonomik ilişkiler ve tören gelenekleriyle birlikte masallarda sembolik bir biçimde yer almaktadır. Türk kültürüne ait pek çok unsurun yansıtıldığı bu anlatılar, toplumun değer yargılarını, yaşam anlayışını ve sosyal düzenini görünür kılmaktadır. Bu nedenle çalışmada masallar; geçiş dönemleri, toplumsal değerler, aile yapısı, geleneksel uygulamalar ve kültürel unsurlar bakımından sınıflandırılarak incelenecektir:

2.1. Doğum

Soyun devamı, toplumsal yapının ayakta durabilmesi, gelenek ve göreneğin taşınabilmesi için yeni bireylerin varlığına hep ihtiyaç duyulmuştur. Yeni bireylerle birlikte sayıca çoğalan ve güçlenen Oğuzlar için her ailenin çocuk sahibi olması en çok arzulanan husustur. Öyle ki bu durumun önemini belirtmek için çocuksuzluk, uğursuzluk olarak kabul edilmiş ve çocuksuz kişilerin Tanrı tarafından cezalandırıldıklarına inanılmıştır (Yalçınkaya, 2015, s. 61).

Türk kültüründe doğum, yalnızca biyolojik bir olay değil; ailenin ve toplumun devamlılığını sağlayan önemli bir geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir. Doğumla birlikte hem anne hem de çocuk için çeşitli gelenekler, inanışlar ve uygulamalar ortaya çıkmıştır. Türk toplumunda çocuk, soyun devamı, aile ocağının sürmesi ve mutluluğun simgesi olarak görülmüş; bu nedenle doğum büyük bir sevinç kaynağı sayılmıştır.

Doğum öncesinden başlayarak annenin korunmasına yönelik çeşitli inanışlar geliştirilmiştir. Hamile kadının kötü sözlerden, korkutucu olaylardan ve nazardan uzak tutulmasına özen gösterilmiş; sağlıklı bir çocuk dünyaya getirmesi için dua ve iyi dileklerde bulunulmuştur.

“Karo ve Kız (Doğramacıoğlu, 2022, s. 60-68)” adlı masalda çocuksuzluğunun giderilmesi için gece gündüz Allah’a yalvaran bir kadın sembolize edilmiştir. Toplumda bir kadının çocuğunun olmaması hem bireysel hem de toplumsal bir sıkıntı olarak ele alınmıştır

2.2. Ad Koyma

Türk kültüründe ad verme geleneği, yalnızca bireyi tanımlayan bir unsur olmanın ötesinde; toplumsal hafızayı, inanç sistemlerini, aile bağlarını ve kültürel değerleri yansıtan önemli bir uygulama olarak kabul edilmektedir. Türkler, tarih boyunca çocuklara verilen adların kişinin karakteri, kaderi ve toplum içindeki konumu üzerinde etkili olduğuna inanmışlardır. Bu nedenle ad verme süreci, doğumla birlikte gerçekleştirilen sıradan bir işlem değil; çeşitli ritüeller, inanışlar ve geleneklerle şekillenen kültürel bir olgu hâline gelmiştir.

Eski Türklerden günümüze kadar uzanan süreçte ad verme geleneği; kahramanlık, doğa unsurları, dinî değerler, atalara bağlılık ve toplumsal beklentiler gibi birçok etkenden beslenmiştir. Özellikle destanlar, masallar ve halk anlatılarında ad alma motifi önemli bir yer tutmakta; bireyin bir başarı göstermesi sonucunda ad kazanması, Türk kültüründeki kimlik anlayışını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra doğum zamanı, çocuğun fiziksel özellikleri, aile büyüklerinin isimlerini yaşatma isteği ya da dinî şahsiyetlere duyulan bağlılık da ad seçiminde etkili olmuştur.

Türk toplumunda ad verme geleneği, geçmişten günümüze kültürel sürekliliği sağlayan önemli unsurlardan biri olarak varlığını sürdürmekte; toplumsal değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasında işlevsel bir rol üstlenmektedir.

“Ali ile Karısı (Demir, 2017, s. 48-55)” adlı masalda yer alan “ad verme” motifi, Türk kültüründe isim koyma geleneğinin taşıdığı manevi ve toplumsal değeri yansıtmaktadır. Çocuğa verilecek adın aile büyükleriyle birlikte değerlendirilmesi ve annenin görüşüne önem verilmesi, aile içindeki birlik, dayanışma ve ortak karar anlayışını ortaya koymaktadır. Türk kültüründe ad, bireyin yalnızca kimliğini belirleyen bir unsur değil; aynı zamanda iyi dilekleri, geleceğe yönelik beklentileri ve kültürel aidiyeti içinde barındıran önemli bir semboldür.

2.3. Ahlaki Değerler

Türklerde ahlaki değerler; toplumsal birlik, dayanışma ve kültürel devamlılığın korunmasında önemli bir işleve sahiptir. Bu değerler yalnızca bireysel davranışları değil, toplumun ortak yaşam biçimini de şekillendiren kültürel miras unsurlarıdır.

Türk toplumunda dürüstlük, yardımseverlik, misafirperverlik, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, adalet, sözünde durma ve dayanışma gibi erdemler önemli ahlaki ilkeler olarak kabul edilmiştir. Özellikle söz namustur anlayışı, bireyin verdiği sözü tutmasının toplumsal güven açısından ne kadar değerli görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Türklerde ahlaki değerlerin oluşumunda aile, gelenekler, dinî inançlar ve sözlü kültür ürünleri büyük rol oynamıştır. Masallar, destanlar, atasözleri ve halk hikâyeleri aracılığıyla iyi ile kötünün mücadelesi anlatılmış; doğruluk, merhamet ve fedakârlık gibi değerler nesilden nesile aktarılmıştır. Örneğin “iyilik eden iyilik bulur” anlayışı, toplumdaki yardımlaşma ve paylaşma kültürünü destekleyen önemli bir ahlaki yaklaşımdır. “Küfeci (Tezel, 2019, s. 30-33)” masalında merhamet ve iyilik yapma bilinci ön plana çıkartılmıştır.

Her masal, dinleyene ayrı bir tat ve lezzet vermesinin yanında çeşitli dersler de verir. Özellikle hayvan masallarında ilk anda gülme ve eğlenme esas gibi görünse de asıl amaç eğitimidir. Bu tür masallarda sadece çocukların değil, her yaştan insanın alacağı dersler vardır. İnsan hayatında çeşitli ve önemli değerler vardır: Doğruluk, dürüstlük, emanete ihanet etmeme, büyüklerin sözünü dinleme, iyilik etme, vb. Bu değerler çocuğa aşılarken mutlaka kıssadan hisse olan masallardan yararlanılır (Bakırcı, 2010, s. 49).

2.4. Toplumsal Değerler

Türk kültüründe birey, yalnızca kendisinden değil içinde yaşadığı toplumdan da sorumlu kabul edilir. Bu nedenle toplum içinde uyumlu davranmak, geleneklere uygun hareket etmek ve ortak değerlere sahip çıkmak önemli görülmektedir.

Toplumsal düzenin sağlanmasında gelenek ve göreneklerin önemli bir işlevi bulunmaktadır. Gelenekler, geçmişten günümüze aktarılan ve toplum tarafından benimsenen davranış biçimlerini ifade ederken; görenekler günlük yaşamda uygulanagelen alışkanlıkları kapsamaktadır. Düğünler, bayram ziyaretleri, asker uğurlamaları, cenaze törenleri ve misafir ağırlama gibi pek çok sosyal uygulama, Türk toplumunun ortak kültürel hafızasını yansıtmaktadır. Bu uygulamalar toplum bireyleri arasında birlik, beraberlik ve aidiyet duygusunu güçlendirmektedir.

Türk toplumunda toplumsal ilişkiler karşılıklı saygı ve dayanışma üzerine kuruludur. Özellikle aile yapısı, toplumsal düzenin temel taşı olarak görülmektedir. Aile içinde sevgi, saygı ve sorumluluk bilinciyle yetişen bireylerin topluma da faydalı olacağı düşünülmektedir. Komşuluk ilişkileri, imece geleneği ve zor zamanlarda birbirine destek olma anlayışı da toplumsal dayanışmanın önemli örnekleri arasında yer almaktadır.

“Cömert ile Cimri (Sakaoğlu, 2013, s. 95-101)” masalında görülen ödül-ceza dengesi ise toplumsal düzenin korunmasına yönelik kolektif bir bilinç oluşturur. Masalda iyi davranışların ödüllendirilmesi, kötü ve bencil tutumların ise cezalandırılması; toplumun benimsediği ahlaki ölçütlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına hizmet etmektedir. Özellikle cömertlik, paylaşma ve yardımseverlik gibi erdemlerin yüceltilmesi, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını belirleyen temel unsurlar arasında gösterilmektedir. Buna karşılık

cimrilik, bencillik ve açgözlülük gibi davranışlar toplumsal uyumu bozan olumsuz özellikler olarak sunulmaktadır. Böylece masal, yalnızca eğlendirici bir anlatı olmanın ötesine geçerek bireylere toplumsal değerleri öğretme ve davranış kalıplarını şekillendiren didaktik bir işlev üstlenmektedir

2.5. Dini Değerler

“Topal Piliç (Tezel, 2019, s. 80-82)” masalında ilahi adalet ve mazlumun korunması teması işlenmektedir. Bu tür anlatılar, bireye sadece doğru davranışı öğretmekle kalmaz; aynı zamanda Toplumsal değerlerin yanı sıra dini değerler de masalların önemli bir parçasını oluşturur. Seccade, Hızır, kader, hac, helal-haram gibi kavramlar, Türk-İslam kültürünün masallara yansıyan unsurlarıdır. “Miski Bahar (Özçelik, 2004, s. 308-310)” masallarında seccade motifinin yer alması, ibadet ve maneviyatın önemini vurgularken; “Altın Bülbül (Tezel, 2022, s. 152-179)” masalında Hızır figürü, zor durumda olanlara yardım eden ilahi bir rehber olarak karşımıza çıkar.

Hızır inancı, masallarda umut, yardım ve kurtuluşun sembolü olarak işlenir. Bu durum, bireyin çaresizlik anlarında manevi bir sığınağa yönelme eğilimini yansıtır. Aynı şekilde “Yazılan Yazı Bozulmaz (Kaya, 2004, s. 537-544)” ve “Tıkanmış Dede (Kaya ve Yılmaz, 2021, s. 394-396)” masallarında kader anlayışı ön plana çıkarılarak insanın sınırlılığı ve ilahi iradenin üstünlüğü vurgulanır.

Halk hikâyelerinde genel çerçevede neslinin devamı konusunda endişe duyan padişah, vezir, bey, hükümdar yahut otorite sahibi olan kişi Hz. Hızır veya mübarek bir zat tarafından müjdelendir. Bu kişilerin evlat sahibi olabilmeleri için kendilerinden daha güçlü olan bir yaratıcıya yahut işi gerçekleştirmesi için yaratıcının yolladığı bir aracıya ihtiyaç duyulmaktadır. Bir derviş, pir, Hızır, ihtiyar vb. yardımıyla çocuksuzluk özlemi son bulur; ancak çocuk sahibi olmak isteyen kişi tüm halis duyguları ile Allah’a yalvarır, yakarır ve O’ndan bir evlat ister ve münacatının karşılığını er ya da geç alır (Şenocak ve Çağır, 2024, s. 1045).

Masallarda dini pratikler de önemli yer tutar. Hac ibadeti, helalleşme geleneği ve dua etme gibi davranışlar, bireyin dini sorumluluklarını ve ahlaki yükümlülüklerini hatırlatır; helalleşme geleneği, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir unsur olarak sunulurken; “Kartal ile Kaplumbağa (Gök ve Alptekin, 2005, s. 117-118).” masalında niyetin önemi vurgulanmaktadır ve davranışların sonuçları hakkında da güçlü mesajlar verir.

Türk kültüründe ilahi irade anlayışı, insan hayatındaki olayların yalnızca bireysel çabayla değil, Allah’ın takdiriyle şekillendiği düşüncesine dayanır. Bu anlayış, masallarda sabır, tevekkül ve teslimiyet gibi dinî-manevi değerlerin aktarılmasına katkı sağlar. Böylece masallar, yalnızca eğlendirici anlatılar olmaktan çıkıp toplumun dinî inançlarını, ahlaki ölçülerini ve manevi dünyasını gelecek nesillere aktaran kültürel birer taşıyıcı hâline gelir.

Türk kültüründe hac ibadeti, yalnızca dinî bir görev olarak değil; aynı zamanda manevi arınma, toplumsal saygınlık ve kültürel birliktelik unsuru olarak da önemli bir yere sahiptir. İslam’ın beş şartından biri olan hac, Türk toplumunda kişinin dini olgunluğunu ve Allah’a bağlılığını gösteren kutsal bir ibadet olarak kabul edilir. Bu nedenle hacca giden kişiler toplum içinde büyük saygı görmüş, “hacı” unvanı bir itibar göstergesi hâline gelmiştir.

Türk kültüründe hac yolculuğu geçmişte uzun ve zorlu bir süreç olduğundan, bu ibadet büyük bir sabır, fedakârlık ve teslimiyet göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Hacca gitmeden önce kişiler akrabaları, komşuları ve yakınlarıyla helalleşir; dönüşlerinde ise zembereği, hurma ve çeşitli hediyeler getirerek ziyaretleri gerçekleştirirdi. Bu gelenekler, hac ibadetinin yalnızca bireysel değil, toplumsal bir yönünün de bulunduğunu göstermektedir.

Hac ibadeti Türk halk kültürüne ve sözlü edebiyata da yansımıştır. Masallarda, halk hikâyelerinde ve destanlarda hac yolculuğu; maneviyat, sabır ve ilahi koruma ile ilişkilendirilir. Hacca giden kişiler çoğu zaman dürüst, güvenilir ve ahlaklı bireyler olarak

tasvir edilir. Ayrıca “hac nasip işi” anlayışı, Türk toplumundaki kader ve ilahi irade inancının bir yansımasıdır.

2.6. Milli Değerler

Türk kültüründe büyüklere saygı, millî ve manevi değerlerin temel unsurlarından biridir. Aile yapısının korunması, toplumsal dayanışmanın sürdürülmesi ve kuşaklar arası bağların güçlenmesi açısından büyük önem taşır. Türk toplumunda yaşça büyük olan kişilere hürmet göstermek; onları dinlemek, sözlerini dikkate almak, yardım etmek ve ihtiyaç anlarında yanlarında bulunmak ahlaki bir görev olarak kabul edilmektedir. Bu anlayış, yalnızca aile içinde değil, toplumun her alanında etkisini göstermektedir.

Masallarda, destanlarda ve halk hikâyelerinde de büyüklere saygı önemli bir değer olarak işlenmektedir. Kahramanlar çoğu zaman anne-babalarının öğütlerini dinleyen, yaşlılara yardım eden ve büyüklerinin rızasını almaya çalışan kişiler olarak tasvir edilir. Böylece sözlü kültür ürünleri aracılığıyla toplumun değer yargıları yeni nesillere aktarılır. Özellikle Türk masallarında büyüklere saygılı davranan kahramanların ödüllendirildiği, saygısız davranışların ise olumsuz sonuçlarla karşılandığı görülmektedir. Bu durum, büyüklere saygının Türk kültüründeki köklü yerini göstermektedir.

Masallarda aile kavramı da önemli bir yer tutar. Türk kültüründe ana-babaya saygı, temel değerlerden biri olarak öne çıkar. “Babasını Dağa Bırakan Adam (Kaplan, 2022, s. 44-45)” masalında bu değer dramatik bir anlatımla işlenmiş; bireyin yaptığı hatayı fark etmesi ve pişmanlık duyması üzerinden ahlaki bir dönüşüm sunulmuştur. Bu tür anlatılar, çocukluk döneminden itibaren bireyin değerler sistemini şekillendirmede etkili olmaktadır.

2.7. Düğün

Türk kültüründe evlilik, yalnızca iki insanın bir araya gelmesi olarak değil; aynı zamanda ailelerin kaynaşmasını sağlayan önemli bir toplumsal kurum olarak görülmektedir. Geleneksel Türk toplumunda evlilik; sevgi, saygı, dayanışma ve karşılıklı sorumluluk temelinde şekillenmiş, toplumun devamlılığını sağlayan önemli değerlerden biri kabul edilmiştir. Evlilik sürecinde kız isteme, söz kesme, nişan ve düğün gibi çeşitli gelenekler önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle kız isteme sırasında kahve ikram edilmesi, büyüklerin onayının alınması ve ailelerin bir araya gelmesi, Türk kültüründeki evlilik anlayışının sosyal yönünü yansıtmaktadır.

Türk toplumunda düğünler yalnızca iki bireyin mutluluğunu paylaşmak için değil; aynı zamanda birlik, beraberlik ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilen kültürel etkinliklerdir. Kına gecesi, gelin alma, davul-zurna eşliğinde yapılan kutlamalar ve düğün yemekleri gibi gelenekler, Türk kültürünün zenginliğini ortaya koymaktadır. Bu kültürel unsurlar, Türk masallarında da sıkça yer almakta; evlilik, çoğu zaman mutluluk, huzur ve yeni bir hayatın başlangıcı olarak anlatılmaktadır. Böylece masallar aracılığıyla Türk toplumunun evlilik anlayışı ve aile yapısına verdiği önem gelecek nesillere aktarılmaktadır.

“Sığır Güdenin Kızı (Kaya ve Yılmaz, 2021, s. 342-346)” masalında ise toplumda ekonomik durumun sosyal statüyü belirleyen bir unsur olduğu görülmektedir. Genellikle masallarda bu tür durumların sonucunda adalet yerini bulur ve hor görülen kişi değer kazandırılarak masal sonlandırılır. Türk kültüründe evlenen çiftlere takı takmak maddi manevi destek anlamına gelir. Düğünlerde türkü söylemek sözlü kültürün bir ürünüdür. Türküler toplumsal değerleri, sevinçleri, hüznüleri ve kavuşmaları yansıtır. ‘Kız vermek’ ifade kızın ailesinin rızasını onayını simgeler. ‘Kırk gün kırk gece düğün’ ifadesi düğünün ihtişamını mutluluğun büyüklüğünü anlatır.

Masallar aynı zamanda gündelik yaşamın kültürel unsurlarını da yansıtır. Aile yapısı, evlilik, mutfak kültürü, geleneksel eşyalar ve ritüeller masallarda sıkça yer alır. Bu unsurlar, bireyin ait olduğu kültürü tanımasını ve içselleştirmesini sağlar. Özellikle doğum, evlilik ve

ölüm gibi geçiş dönemlerine ilişkin ritüeller, toplumsal sürekliliğin korunmasında önemli bir rol oynar.

2.8. Türklerde Devlet Geleneği

Türklerde devlet geleneği, tarih boyunca toplum düzenini sağlayan en önemli kurumsal yapılardan biri olarak kabul edilmiştir. Eski Türk topluluklarından itibaren devlet; yalnızca siyasi bir teşkilatlanma değil, aynı zamanda töre, adalet ve toplum birliğinin korunmasını sağlayan kutsal bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Türk devlet anlayışında hükümdarın yönetme yetkisinin “kut” inancı ile Tanrı tarafından verildiğine inanılmış, ancak bu yetkinin töreye uygun biçimde kullanılması beklenmiştir. Bu durum, Türk devlet geleneğinde hukukun ve toplumsal düzenin kişisel otoritenin üzerinde görüldüğünü göstermektedir. Devletin temel görevi halkın huzurunu sağlamak, adaleti tesis etmek ve toplumsal birliği korumaktır. Bu anlayış, Türk kültüründe devletin sürekliliğini ve güçlü yönetim geleneğini besleyen temel unsurlardan biri olmuştur.

Türklerde devlet anlayışı, yalnızca askerî güç ve siyasi otoriteye dayanmayıp aynı zamanda toplumsal dayanışma ve ortak kültürel değerler üzerine kurulmuştur. Hunlardan Göktürklerle, Selçuklulardan Osmanlı Devleti’ne kadar uzanan süreçte devlet; halkı koruyan, sosyal düzeni sağlayan ve milletin devamlılığını temsil eden bir kurum olarak görülmüştür. Özellikle töre kavramı, devlet yönetiminde hukuki ve ahlaki kuralların temelini oluşturmuş; hükümdarın dahi bu kurallara bağlı olması gerektiği anlayışı benimsenmiştir. Bu yönüyle Türk devlet geleneği, merkezi otorite ile toplumsal adalet arasında denge kurmaya çalışan köklü bir yönetim anlayışını yansıtmaktadır.

Türk kültüründe devlet, milletin varlığını devam ettiren en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Türk devlet geleneğinde bağımsızlık düşüncesi büyük önem taşımış, devletin özgürlüğünü korumak milletin ortak sorumluluğu kabul edilmiştir. Bu anlayış, destanlardan halk anlatılarına, yazılı kaynaklardan sözlü kültür ürünlerine kadar pek çok kültürel unsurda kendisini göstermektedir. Türklerin tarih boyunca farklı coğrafyalarda güçlü devletler kurabilmeleri; teşkilatçılık yeteneği, töreye bağlılık ve devlet-millet bütünlüğüne verdikleri önem ile açıklanmaktadır. Bu nedenle Türk devlet geleneği, yalnızca siyasi tarih açısından değil, kültürel süreklilik ve toplumsal kimlik bakımından da önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

“Danacının Oğlu (Kaya, 2004, s. 152-157)” masalında yer alan “O bir padişah, biz ise bir danacıyız.” sözü, geleneksel Türk toplum yapısındaki sınıfsal düzeni ve otorite algısını ortaya koymaktadır. Masallarda padişah figürü; devletin başında bulunan, söz sahibi olan ve toplum üzerinde mutlak otoriteyi temsil eden kişi olarak görülmektedir. Bu yönüyle padişah, tarihsel süreçte özellikle Osmanlı yönetim anlayışının halk anlatılarındaki yansıması niteliğindedir. Masal dünyasında padişah yalnızca yöneten kişi değil; aynı zamanda adalet sağlayan, karar veren ve toplumun yaşamını etkileyen güçlü bir otorite merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.9. Misafirlik

Türk kültüründe misafirperverlik, toplumsal yaşamın en önemli değerlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Misafiri güler yüzle karşılamak, ona ikramlarda bulunmak ve kendisini rahat hissettirmek, yalnızca bir nezaket göstergesi değil; aynı zamanda kültürel bir sorumluluk olarak görülmektedir. Misafirin eve gelişi çoğu zaman bereket, huzur ve mutlulukla ilişkilendirilmiş; bu nedenle ev sahipleri misafirlerini en iyi şekilde ağırlamaya büyük önem vermiştir. Hazırlanan sofralar, sunulan ikramlar ve gösterilen yakın ilgi, Türk toplumunda misafire verilen değer somut göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu köklü anlayış, Türk masallarında da sıkça işlenmiş; misafire duyulan saygı ve özen, anlatılar aracılığıyla kültürel bir miras olarak aktarılmıştır. “Gururlu Kız (Tezel, 2022, s. 405-409)” adlı masalda da misafirin kapıda karşılanması, özenle ağırlanması ve en güzel ikramların

sunulması, Türk misafirperverliğinin masallardaki dikkat çekici örneklerinden biri olarak yer almaktadır.

3. Tartışma

Elde edilen bulgular, yazınsal metinlerin yabancı dil öğretimindeki önemini ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Masalların hem dilsel hem de kültürel içerik bakımından zengin olması, bu metin türünü öğretim sürecinde işlevsel kılmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinlerin sınırlı olması, öğretmenleri alternatif materyal arayışına yönlendirmektedir. Bu bağlamda masallar, doğal dil kullanımını yansıtmaları ve kültürel unsurları bütüncül biçimde sunmaları bakımından önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca masallar aracılığıyla öğrencilerin yalnızca dil becerilerini geliştirmeleri değil, aynı zamanda kültürlerarası farkındalık kazanmaları da mümkün olmaktadır.

Dil ile birlikte hedef kültürün de tanıtılması gerekmektedir. Ancak bu sayede öğrenilen dilsel unsurlar tam anlamıyla anlam kazanabilecektir. Gerçekleştirilen etkinlik örneğinde tercih edilen masal örneği (Keçi Kız Masalı), herhangi bir dil seviyesine uyarlanmayarak alınmıştır. Türkçe öğreticilerin öncelikle seçtikleri masal metinlerini hitap ettikleri öğrenci dil seviyelerine göre düzenlemeleri gerekmektedir. Keçi Kız Masalı, Türk düğün geleneğini ve kültürünü kısa olmasına rağmen oldukça çeşitli yansıtabilen bir masaldır. Etkinlikte öncelikle öğrenenlerin Türk kültürünü yansıtan kavramları açıklamaları istenerek kelime haznelerine belirli bir grupta kavram şeması oluşturabilmelerini sağlamak hedeflenmiştir (Sakitmen, 2023, s. 28).

Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil ve kültürün birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yalnızca dil bilgisel yapıları değil, aynı zamanda hedef dile ait kültürel unsurları da tanımaları, iletişimsel yeterliliğin gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda masallar, kültürel aktarımı doğal bir bağlam içerisinde sunabilen işlevsel metin türleri arasında yer almaktadır. Ancak masal metinlerinin doğrudan kullanılması, özellikle temel düzey öğrenciler açısından anlaşılabilirlik sorunlarına yol açabilmektedir. Bu nedenle Türkçe öğreticilerinin seçtikleri masalları öğrencilerin dil seviyelerine uygun biçimde sadeleştirmeleri ve yapılandırmaları gerekmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde görev yapan öğretmenlere ve materyal geliştiricilere şu önerilerde bulunulabilir: Okuma metinleri seçilirken öğrenci düzeyi temel ölçüt olarak alınmalı; özgün metinler doğrudan kullanılmak yerine dilbilimsel ve pedagojik ölçütlere dayalı sistematik bir uyarlama sürecinden geçirilmelidir. Masallar gibi kültürel içeriği zengin metinler, düzeye uygun söz varlığı ve cümle yapılarıyla yeniden düzenlenerek öğretim materyali olarak değerlendirilebilir. Ayrıca benzer uyarlama çalışmalarının farklı dil düzeylerinde ve farklı metin türleri üzerinde gerçekleştirilmesi, yabancılar Türkçe öğretimi alanına önemli katkılar sağlayacaktır (Cutura, 2026, s. 16-17).

Masal, efsane, halk hikâyesi, fıkra, tiyatro, mani, deyim ve atasözleri gibi halkın kültür birikimini ifade eden folklor ürünleri, hedef dille o dilin dâhil olduğu kültürü farklı düşünmek mümkün değildir. Dili anlamamanın ve doğru iletişim kurmanın yolu, dilin ait olduğu kültürü anlamaktan geçer. Halkın neye güldüğünü, üzüldüğünü bilmeden, neyi kutsadığını, önemseydiğini düşünmeden hareket etmek; mecazı ve ironiyi anlamamak, şarkıdan zevk alamamak, fıkraya gülememek demektir. Bu kültür ürünleriyle sözcüklerin telaffuzu, melodisi, kullanım anlamları ve yapısı gibi dilin temel işlevler yerine getirilmiş olur. Eserler toplumun inancı, ahlaki değerleri, gelenek ve görenekleri, yaşam biçimi ve gelecek tasavvuru hakkında bilgi verir (Doğan ve Başoğlu, 2024, s. 81).

Masal kahramanları daima iyi, haklı ve doğrudan yana oldukları gibi, millî değerlere de saygılıdır. Toplumların gelenek ve görenekleri, dilsel unsurları gibi birçok öğeyi

bünyelerinde barındıran masallar toplumun aynası konumundadır. Kolay resimlenebilir olması, kurgunun zihinde kolaylıkla canlandırılabilir olması, merak uyandırması, yer yer olağanüstülükler içermesi ve mutlu sonla bitmesi gibi özellikleriyle masallar, görsel ve işitsel olarak hemen her duyunun gelişmesine katkı sağlamaktadır (Yasul ve Ay, 2023, s. 124).

Masallar verdikleri mesajlar, işledikleri konular itibariyle evrensel nitelikler taşımaktadır. Dünyanın birçok farklı coğrafyasında üretilen masallar incelendiğinde bunların birçok ortak unsuru taşıdığı görülmektedir (Aydın, 2020, s. 39). Aydın'ın farklı coğrafyalarda ortaya çıkan masalların birçok ortak unsur taşıdığına ilişkin görüşü, araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Masalların temel işlevlerinden biri, bireylere toplumsal ve ahlaki değerleri aktarmaktır. Bu nedenle masal kahramanları çoğunlukla iyiyi, doğruluğu ve adaleti temsil eden kişiler olarak kurgulanmaktadır. Çalışmada incelenen masal örneklerinde de kahramanların dürüst, yardımsever, sabırlı ve haklıdan yana tavır sergiledikleri görülmüştür. Bu durum masalların evrensel insani değerlerin aktarımında önemli bir işlev üstlendiğini ortaya koymuştur.

Bu bulgular doğrultusunda, araştırmada ulaşılan sonuçlarla benzer şekilde masalların yabancılara Türkçe öğretiminde yalnızca dilsel değil, aynı zamanda kültürel aktarım açısından da işlevsel bir öğretim aracı olduğu düşünülmektedir. Kaya'nın yüksek lisans tezinde ulaştığı sonuçla benzerlik taşımaktadır. Kültürel bulgularına bakıldığında masalların Türk kültürünün pek çok ögesini içinde barındırdığı görülmektedir. Bu bulgular masalların kültürel aktarım işlevi gördüğünü doğrulamaktadır (Kaya, 2016, s. 82).

Araştırmada ulaşılan sonuçlarla benzer şekilde masalların yabancılara Türkçe öğretiminde yalnızca dilsel değil, aynı zamanda kültürel aktarım açısından da işlevsel bir öğretim aracı olduğu düşünülmektedir. Özellikle öğrenci düzeyine uygun biçimde gerçekleştirilen söz varlığı ve cümle yapısı düzenlemelerinin, metinlerin anlaşılabilirliğini artırdığı ve temel düzey öğrencilerin okuma sürecini desteklediği görülmektedir. Bu bulgu Şimşek'in çalışmasında el ettiği sonuçla benzerlik göstermektedir. Türkçenin temel söz varlığının, yabancılara Türkçe öğretimi için temel, orta ve yüksek seviyede belirlenmesi, okuma metinleri gibi yardımcı okuma kitapları oluşturmak içinde başlangıç olarak en önemli gerekliliktir (Şimşek, 2011, s. 193).

Bunun yanında masalların kültürel dokusunun korunarak pedagojik ölçütler çerçevesinde yeniden yapılandırılması, dil öğretiminde kültür aktarımını daha etkili hâle getirmektedir. Bu yönüyle masalların, yabancılara Türkçe öğretiminde hem dil becerilerinin geliştirilmesine hem de hedef kültürün tanıtılmasına katkı sağlayan önemli materyaller arasında yer aldığı değerlendirilmektedir.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının hazırlanması sürecinde, kitaplarda yer alacak sözcük ve sözcük gruplarının seçimi bir ölçüte dayandırılmamaktadır. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında söz varlığının kullanımı ve öğretimi üzerine “en sık ve yaygın sözcüklerin öğretilmesi” anlayışı dışında henüz bir ölçütten söz edilememektedir. Bu da ders kitapları arasında söz varlığının seçiminde ve kullanımında farklılıklara neden olmaktadır (Göçen, 2016, s. 562). Göçen'in yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığının seçiminde ortak ve sistematik ölçütlerin henüz tam olarak oluşturulmadığına ilişkin tespiti, bu araştırmanın bulgularıyla da örtüşmektedir. İncelenen masallarda günlük yaşamda sık kullanılan sözcükler, selamlaşma ifadeleri ve temel iletişim kalıplarının yoğun biçimde yer aldığı görülmüştür. Bu durum, masalların yalnızca kültürel aktarım sağlayan edebî ürünler olmadığını, aynı zamanda öğrencilerin günlük iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilecek işlevsel söz varlığını doğal bağlam içerisinde sunan kaynaklar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla masallar, yabancılara Türkçe öğretiminde yaygın kullanılan sözcüklerin ve iletişimsel dil kalıplarının öğretiminde ders kitaplarını destekleyici nitelikte bir materyal olarak değerlendirilebilir.

Yapma ve yalnızca ders içi çalışmalara özel oluşturulan metinlerle çalışmanın yeterli olmayacağını gösteren bir noktadır. Özgün metinlerle çalışmada "anlama" amacına yönelik alıştırmaların gerekliliğini ortaya koyar. Ancak aşamaların ardından anlatmayı, yani üretmeyi sağlayacak alıştırmalar gelmelidir (Zengin, 1995, s. 164). Bu bağlamda Zengin'in özgün metinlerin öğretim sürecinde kullanılmasına yönelik önerileri dikkate alındığında araştırmada incelenen masalların, özgün dil kullanımını yansıtan yapılarıyla yabancılar Türkçe öğretiminde işlevsel bir materyal olarak kullanılabileceği düşünülmektedir. Masallar üzerinden gerçekleştirilecek okuma ve anlama çalışmaları, öğrencilerin söz varlığını ve dil yapılarını doğal bağlam içerisinde öğrenmelerine katkı sağlarken, bu etkinliklerin anlatma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik üretim çalışmalarıyla desteklenmesi öğrenme sürecini daha etkili hâle getirebilir. Böylece masallar, hem anlama hem de üretim becerilerinin geliştirilmesine katkı sunan özgün öğretim materyalleri olarak değerlendirilebilir.

Türkçe öğretimine yönelik basılı kitapların yeni baskılarında ve yeni yazılacak olan Türkçe öğretimi kitaplarında kültür aktarımına özen gösterilmelidir. Kültür aktarımına dikkat edilmediğinde öğrenci kendi kültürünü başka bir dille yansıtmış olacaktır. Hedef dili özümseyemeyecektir (Kılıç, 2019, s. 156). Kılıç'ın hedef dilin kültürüyle birlikte öğretilmesinin gerekliliğine yönelik görüşleri, bu araştırmanın bulgularıyla da örtüşmektedir. Araştırma kapsamında incelenen masalların Türk kültürüne ait değerleri, yaşam biçimlerini, gelenekleri ve toplumsal kabulleri yansıtan önemli kültürel unsurlar içerdiği görülmüştür. Masallar aracılığıyla öğrenciler yalnızca dilsel yapılarla değil, aynı zamanda hedef dilin taşıdığı kültürel kodlarla da karşılaşmaktadır. Bu durum, yabancılar Türkçe öğretiminde kültür aktarımının gerçekleştirilmesine katkı sağlayarak öğrencilerin Türkçeyi kültürel bağlamı içerisinde öğrenmelerini desteklemektedir.

Kelime öğretiminin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için, arka planda yer etmiş olan kelimelerin tekrar öğrenicinin karşısına çıkarılması, öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir unsurdur. Kelime öğretiminde kullanılan okuma metinleri, metin altı soruları ve etkinliklerinin niteliği üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Ders kitaplarındaki kelime öğretimi etkinlikleri kelime sıklığı çalışmalarıyla uygunluk arz edecek şekilde kurgulanmalıdır. Okuma metinlerinde yeni kelime öğretiminden daha çok önceden öğrenilen kelimelerin pekiştirilmesine ya da kullanımına yönelik çalışmalara da yer verilmelidir (Başutku, 2018, s. 123). Başutku'nun kelime öğretimine ilişkin görüşünde vurguladığı üzere incelenen masallarda belirli sözcük ve ifadelerin tekrarlandığı görülmüştür. Bu tekrarlar, öğrencilerin karşılaştıkları kelimeleri farklı bağlamlarda yeniden görmelerine imkân tanıyarak söz varlığının pekiştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca masalların yabancılar Türkçe öğretiminde ders materyali olarak kullanılması durumunda metinlere bağlı okuduğunu anlama soruları ve çeşitli kelime etkinlikleri hazırlanabilir.

Böylece öğrenciler hem yeni sözcüklerle karşılaşabilecek hem de daha önce öğrendikleri kelimeleri tekrar etme fırsatı bulabileceklerdir. Bunun yanında masallarda yer alan günlük yaşamla ilişkili sözcük ve ifadeler, öğrencilerin günlük iletişimde karşılaşabilecekleri dil unsurlarını doğal bağlamı içerisinde görmelerine ve kullanmalarına katkı sağlayabilir. Bu yönüyle masallar, söz varlığının geliştirilmesi ve kalıcı hâle getirilmesinde işlevsel bir öğretim materyali olarak değerlendirilebilir.

Dinleme çalışmalarının, dinleme öncesi hazırlık safhası, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinlikleri olmak üzere aşamalı olarak uygulanması dinlemeden istenen verimin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmalarda eğitim hedeflerine uygun ders materyallerinin seçilmesi, öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu canlı tutan, aktif katılımını sağlayan bir ders planı uygulanması son derece önemlidir (Kul, 2022, s. 15-16). Kul'un dinleme çalışmalarının aşamalı olarak planlanması ve uygun ders materyalleriyle desteklenmesi gerektiğine yönelik görüşleri, yabancılar Türkçe öğretiminde masalların

kullanımına da önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda masallar, dinleme öncesi hazırlık, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinliklerle yapılandırılmış bir süreç içerisinde ele alınabilir. Dinleme öncesi aşamada öğretmenin masalı öğrencilere sesli olarak okuması, öğrencilerin metne hazırlanmasını ve dikkatlerinin konuya yönelmesini sağlayabilir.

Özellikle masal karakterlerinin sınıf ortamında canlandırılması, öğrencilerin dinlediklerini somutlaştırmalarına ve sürece aktif katılım göstermelerine imkân tanımaktadır. Böylece masallar, yalnızca dinleme becerisini geliştiren bir materyal olmanın ötesinde, öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu artıran, etkileşimli ve çok yönlü öğretim etkinliklerine uygun bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Araştırma sonucunda, Türk masalları, toplumsal ve dini değerlerin aktarımında güçlü ve etkili bir araçtır. Masallar aracılığıyla bireylere sadece dil becerileri kazandırılmakla kalmaz; aynı zamanda kültürel kimlik, ahlaki bilinç ve toplumsal sorumluluk duygusu da aşılanır. İçerdikleri semboller, karakterler ve olay örgüsü sayesinde masallar, soyut değerleri somutlaştırarak öğrenmeyi kalıcı hale getirir. Çalışmanın sınırlılıkları doğrultusunda, gelecekte yapılacak araştırmalarda daha geniş masal derlemelerinin incelenmesi, farklı yaş ve dil düzeylerine uygun masal örneklerinin belirlenmesi ve kültürel unsurların daha ayrıntılı kategoriler altında sınıflandırılması mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde materyal kullanımı, öğrenme sürecinin niteliğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Özellikle metinler, dil öğretiminin merkezinde yer almakta ve çok yönlü işlevleri sayesinde öğrencinin dil becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak metinlerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğrenci düzeyine, ilgi alanlarına ve kültürel özelliklerine uygun olarak seçilmesi ve gerektiğinde uyarlanması gerekmektedir.

Otantik ve uyarlanmış metinlerin dengeli bir şekilde kullanılması hem dilsel hem de kültürel öğrenmeyi desteklemektedir. Bunun yanı sıra farklı metin türlerine yer verilmesi, öğrencinin dilin farklı kullanım alanlarını keşfetmesine olanak tanımaktadır. Geleneksel yöntemlerin aksine iletişimsel yaklaşımın benimsendiği bir öğretim ortamında metinler, yalnızca bilgi aktaran araçlar değil; aynı zamanda iletişim kurma becerisini geliştiren dinamik unsurlar hâline gelmektedir.

Türk masalları; toplumsal düzenin korunması, kültürel sürekliliğin sağlanması ve bireyin değerler sistemi kazanmasında vazgeçilmez bir yere sahiptir. Bu nedenle eğitim süreçlerinde masallardan daha sistemli ve bilinçli bir şekilde yararlanılması hem dil öğretimi hem de değerler eğitimi açısından önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca masalların içerdiği evrensel değerler (iyilik, adalet, sabır, yardımlaşma vb.) kültürler arası etkileşimi kolaylaştırmakta ve farklı toplumlar arasında ortak bir anlayış zemini oluşturmaktadır. Bu özellik, masalları kültürler arası iletişim açısından da önemli bir araç hâline getirmektedir.

Türk masallarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem dil becerilerini geliştiren hem de kültürel unsurların aktarımını sağlayan etkili bir öğretim aracı olduğu belirlenmiştir. Masalların öğretim sürecine dâhil edilmesi, öğrencilerin dil öğrenme sürecini daha anlamlı ve kalıcı hâle getirmektedir.

Sonuç olarak, masalların yabancılara Türkçe öğretiminde daha etkin ve sistemli biçimde kullanılması hem dil öğretimini hem de kültür aktarımını güçlendirecektir. Ancak bu alanda yapılacak daha kapsamlı çalışmaların, elde edilen bulguları çeşitlendireceği ve derinleştireceği düşünülmektedir.

Bu doğrultuda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Masallar, dil düzeylerine göre sınıflandırılarak öğretim programlarına dâhil edilmelidir.
2. Metinler sadeleştirilerek öğrenci seviyesine uygun hâle getirilmelidir.
3. Masallar, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir.

4. Kültürel unsurlar, çoklu materyallerle (görsel, işitsel, dramatik) zenginleştirilmelidir.
5. Deyim ve atasözlerinin öğretiminde masallardan sistemli biçimde yararlanılmalıdır.
6. Kültür aktarımının daha sistemli yürütülebilmesi için masallarda yer alan kültürel öğeler öğretmen rehberliğinde açıklanmalıdır.

7. Masalların içerdiği kültürel değerler aracılığıyla hedef kültür ile öğrencinin kendi kültürü arasında karşılaştırma yapmaya imkân tanıyan etkinliklerin ders süreçlerine dâhil edilmelidir.

Kaynakça

- Alan, Y. ve Arslan, T. E. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde masal kullanımının Türkçe öğrenme motivasyonuna etkisi. *Sakarya Dil Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, 155-170.
- Arslan, T. E. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde masalların kültür aktarımındaki rolü ve önemi: Tümak-1 masal projesi örneği. *Turan Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, Sayı: 8, 14-28.
- Ayhan, M. S. ve Arslan, M. (2014). Edebî metin olarak masalların yabancılar Türkçe öğretiminde dilsel ve kişisel becerilerin gelişimine etkisi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 7, Sayı 2, 543-559.
- Akkaya, A. ve Doyumağaç, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin türleri ve metin türlerine yönelik etkinlik örnekleri*. (Ed. A. Ahmed, A. Fişekcioğlu) (1. Baskı), Nobel Yayınları, 371-412.
- Bakırcı, N. (2010). *Türk dünyası coğrafyasında tespit edilmiş hayvan masalları üzerinde bir inceleme*. Manas Yayınları.
- Başutku, S. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde b1 düzeyinde kelime öğretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Bulut, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kelime /sözcük öğretimi. *Soru ve Cevaplarla Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Ed. Emrah Boylu) (1. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, 205-231.
- CEFR. (2001). A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. *Strasbourg: Modern Language Division*.
- Cutura, E. (2026). Yabancılar Türkçe öğretiminde masal metinlerinin uyarlanması “Keloğlan defineci” masalı örneği. *Altay Uluslararası Türkoloji Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 21, 9-22.
- Demir, N. (2018). *Anadolu Türk Masallarından Derlemeler* (2. Baskı). Ötüken Neşriyat Yayın.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi: uygulamalı bir yaklaşım* (1. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Doğan, F. ve Başoğlu, S. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk halk edebiyatı ürünlerinin kullanımı: yedi iklim seti örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 148, 78-94.
- Doğramacıoğlu, H. (2002). *Kilis masalları derleme ve inceleme*. Kilis Kültür Derneği, Gaziantep Üniversitesi.
- Duman, A. (2013). *Türkçe öğretimi tarihine bir bakış. Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Ed. Abdurrahman Güzel, Halit Karatay) (1. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık.
- Elli, T. (2022). Akpınar dergisinde yer alan dil yazıları üzerine” *Akpınar Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (Kurucu İsmail Özmel)*, Sayı: 100, 62-68.
- Gök, Ö. ve Alptekin, A. (2005). Kartal ile kaplumbağa. *Hayvan Masalları* (Ed. Ali Berat Alptekin), Akçağ Yayınları, 2. Baskı, 117-118.

- Göktaş, B. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sırça köşk öyküsünün metin değiştirim teknikleriyle B1 düzeyine uyarlanması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 243-258.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Kaplan, H. (2022). *Bolu'dan masallar* (1. Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Kaya, A. ve Yılmaz, S. (2021). *40 gün 40 gece* (1. Baskı). Vilayet Kitabevi.
- Kaya, A. (2004). *Has bahçenin gülleri*. Kitabevi Yayıncılık.
- Kaya, S. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Türk masallarından yararlanma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kılıç, F. (2019). *Kültürel öğeler açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak incelemesi: Türkçeye yolculuk b1-b2 ve Altay Türkçe öğreniyorum b1-b2 örnekleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Kul, D. Ç. (2022). Yabancı dilde dinleme öğretimi ve önemi. *Külliye Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, 1-19.
- Önal, K. (2025). Yabancılar Türkçe öğretiminde metin uyarlamaları çalışmaları-açıklamalı bibliyografya. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 20, 183-222.
- Özçelik, M. (2004). *Afyonkarahisar masalları* (1. Baskı). Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sakaoğlu, S. (2013). *Türk masalları*. (1. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık, 4. Baskı.
- Şenocak, E. ve Çağır, L. (2024). Türk halk hikâyelerinde dua motifi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 46, 1042-1069.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Tezel, N. (2019). *İstanbul masalları*. (1. Baskı). ALFA Yayıncılık.
- Tezel, N. (2022). *Türk masalları* (3.Baskı). ALFA Yayıncılık.
- Türker, F. ve Gündoğdu, V. (2016). Tıva Türklerinde geçiş dönemi ritüelleri doğum, düğün, ölüm. *Türkbilig Dergisi*, Sayı: 32, 141-154.
- Yalçinkaya, F. (2021). Türk dünyası masallarındaki kutsal su motifi: abihayat. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 18, 62-70.
- Yasul, İ. ve Ay, Ö. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde keloğlan masallarını A2 düzeyine uyarlama denemesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 107-135.
- Yaşar, S. A. (2025). Yabancılar Türkçe öğretiminde metin uyarlama: Memduh Şevket Esendal'ın pazarlık hikâyesinin A2 seviyesine uyarlanması. *Al-Farabi International Journal of Social Sciences*, Cilt: 10, Sayı: 2, 449-477.
- Zengin, R. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alıştırmalar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Extended Summary

Turkish fairy tales, as an important part of oral culture, encompass both linguistic and cultural elements. By presenting societal values, traditions, beliefs, and cultural codes within a natural narrative style, these tales provide learners with a rich learning environment. Furthermore, their simple and fluent narrative style, the inclusion of established expressions, and their universal themes make them a suitable text type for use in foreign language teaching.

The aim of this study is to examine the usability of Turkish fairy tales as a tool in teaching Turkish to foreigners and to reveal the effects of these texts on language skills and cultural transmission.

One of the most important factors in increasing success in language teaching is ensuring the learner's active participation in the process. Therefore, student-centered, interaction-based, and constructivist approaches should be prioritized. Taking into account the individual differences of learners, providing learning strategies, and enabling learners to manage their own learning process are fundamental conditions for effective language teaching.

Especially in Turkish language teaching, the effective development of students' listening, speaking, reading, and writing skills depends on creating enriched, multifaceted, and student-centered learning environments. In this regard, the teacher should assume a role of selecting appropriate materials, planning the learning process, and considering the individual differences of the students. Thus, the learning process becomes more efficient, meaningful, and lasting.

The data examined in this study demonstrate that Turkish fairy tales possess an extremely rich and multifaceted structure in the transmission of cultural elements. Firstly, it has been determined that fairy tales are important tools reflecting a society's value system. The texts analyzed frequently address fundamental values such as truthfulness, honesty, cooperation, patience, compassion, respect for elders, belief in fate, and resignation to destiny. This reveals that fairy tales serve not only as a means of entertainment but also as a function of moral education.

Texts in foreign language teaching are not merely a reading tool; they also serve multifaceted functions such as grammar instruction, vocabulary development, writing skills development, and cultural transmission. Therefore, when selecting texts, the learner's language level, interests, and cultural background should be considered. Otherwise, a healthy connection between the text and the reader cannot be established, and the learning process is disrupted. Especially for learners from different cultures, texts need to be accessible both linguistically and culturally so that they can make sense of them.

There are significant differences in text usage between native language education and foreign language teaching. While students' linguistic proficiency is assumed to be at a certain level in native language education, this proficiency develops gradually in individuals learning a foreign language. Therefore, texts used in foreign language teaching need to be more controlled, simplified, and organized in a way that is appropriate to the teaching objectives. From a language teaching perspective, fairy tales have been found to offer functional examples, particularly in teaching grammatical structures such as tense suffixes, verb conjugations, and word types.

Furthermore, it has been observed that idioms and proverbs found in fairy tales enhance learners' vocabulary and contribute to their understanding of the natural use of language. The descriptive narrative characteristics of fairy tales and their sometimes complex sentence structures indicate that these texts are particularly suitable for learners at the A2 and B1 levels.

Foreign language teaching is a multifaceted, dynamic, and context-sensitive process. Effective teaching requires a combination of methods, learner-centeredness, cultural awareness, strategy instruction, and technological support; the teaching process should be planned within a balanced integration of these elements.

However, it has been found that presenting the texts in a simplified form, rather than using them directly, makes the learning process more effective. Another important feature of the texts is their communicative function. In language teaching, not only "what is said" but also "how it is said" is of great importance. Therefore, learners should be taught discourse knowledge through texts; the appropriate use of language in context should be taught. In traditional grammar-translation-based teaching approaches, this element is often overlooked, which limits students' communication skills.

Furthermore, symbolic expression is quite powerful in fairy tales. Human behavior is criticized through animal characters; moral messages are conveyed through the good-evil dichotomy. The fox represents cunning; the wolf, strength; and the hedgehog, defense. These symbols facilitate learning by making abstract concepts concrete. Fairy tales also reflect cultural elements of daily life. Family structure, marriage, culinary culture, traditional objects, and rituals frequently appear in fairy tales.

These elements enable individuals to recognize and internalize the culture to which they belong. In particular, rituals related to transitional periods such as birth, marriage, and death play an important role in maintaining social continuity.

Finally, it has been determined that female and male characters are generally represented at an equal level in fairy tales; female characters are presented as active, courageous, and solution-oriented individuals. This shows that a balanced approach to gender roles finds its place in the world of fairy tales.

